

بخش پنجم
فصل اول
(اقتصاد بین الملل)

آیا کشوری را می شناسید که به روابط اقتصادی بین المللی نیاز نداشته باشد؟

- انسان ها به برقراری ارتباط با یکدیگر نیازمند هستند زیرا: توانایی ها و خواسته های گوناگونی دارند .
- روابط اقتصادی بین انسان ها برای رفع نیاز شکل می گیرند.
- روابط اقتصادی انسان ها به دوشکل انجام می شود:
 - ۱- روابط اقتصادی ساده : این نوع رابطه اقتصادی در حد مبادله افراد در یک کشور است.
 - ۲- روابط اقتصادی پیچیده : این نوع روابط اقتصادی در سطح بین المللی انجام می شود.
- موارد مطرح در اقتصاد بین الملل عبارتند از:
 - ۱- صادرات و واردات کالا و خدمات.
 - ۲- سرمایه گذاری خارجی (حرکت سرمایه).
 - ۳- برقراری روابط تجاری با ملت های دیگر.
 - ۴- تشکیل اتحادیه های اقتصادی و مالی با کشور های همسایه . (اتحادیه اروپا ، اکو و ...)
 - ۵- اجرای موافقت نامه های همکاری اقتصادی (موافقت نامه تجارت آزاد امریکای شمالی ، سازمان تجارت جهانی و ...)
- امروزه علاوه بر مبادلات بین کشورها، شرکت های چند ملیتی و فراملیتی نیز در دنیا شکل گرفته اند که گاهی تولیدات و درآمد آنها از بسیاری از کشورها بیشتر است.
- هدف سازمان های جهانی و بین المللی عبارت است از:
هموار کردن تجارت و تنظیم روابط بین کشورها
- شرکت های چند ملیتی یا فراملیتی: شرکت هایی که در سطح جهانی فعالیت می کنند و دارای کارخانه ها و شعبات در دو کشور یا بیشتر هستند . مانند جنرال موتور آمریکا.

• موانع گسترش تجارت بین الملل در گذشته عبارتند از:

- ۱- موانع قانونی ، نا امنی و ضعف کشورها .
- ۲- هزینه بالای تجارت .

• موانع قانونی و ضعف دولت ها :

- ۱- نا امنی راه ها و خطر حمله و هجوم دزدان و راهزنان سبب از بین رفتن انگیزه تجارت خارجی در افراد می شد .
- ۲- حاکمان محلی با هدف حمایت از صنایع داخلی به طور غیر عقلانی با هرگونه تجارت خارجی مخالفت کرده و اجازه روابط اقتصادی بین المللی را نمی دادند.

• دلایل بالا بودن هزینه تجارت در گذشته عبارتند از:

- ۱- نبود وسیله حمل و نقل مناسب
- ۲- نبود راه های مناسب

• پیامد بالا بودن هزینه تجارت در گذشته عبارتند از:

- ۱- حمل و نقل کالا فقط در فواصل کوتاه و نزدیک انجام می شد.
- ۲- اغلب افراد در طول عمر خود فقط کالایی را مصرف می کردند که در منطقه محل سکونتشان تولید می شد.
- ۳- تولید کنندگان به اندازه نیاز بازار های داخلی کالا تولید می کردند و هرگز از تولیدات دیگران بهره نمی بردند.

• دلایل کاهش هزینه های تجارت داخلی و بین المللی عبارتند از:

- ۱- انقلاب دریانوردی ایرانیان و مسلمانان در قرون ۱۲-۱۳ میلادی و اروپاییان در قرن ۱۵ میلادی
- ۲- پیدایش صنعت بخار
- ۳- حمل و نقل ریلی و هوانوردی
- ۴- پیشرفت فنی دانش بشر
- ۵- وجود امنیت نسبی در سرزمین ها
- ۶- احداث راه های مناسب
- ۷- ایجاد مقررات مورد قبول بین المللی

• پیامد پایین آمدن هزینه تجارت عبارت است از:

انتقال کالاهای فاسد شدنی و فاسد نشدنی با سرعت زیاد با وسایل حمل و نقل مجهز بدون از دست دادن کیفیت به سراسر جهان .

- تاجر یا بازرگان : فردی است که محصول را در مرکز تولید خریده و در مناطق مصرف بین الملل به فروش می رساند.
- تولید کنندگان از طریق تاجران و بازرگانان اقدام به فروش محصولات خود می نمایند زیرا :
آنها معمولا فرصت ، تخصص و امکانات لازم برای فروش محصولات خود را ندارند.
- تاجران و بازاریابان بین المللی، صادرکنندگان و واردکنندگان کالا می توانند موجب افزایش رونق اقتصادی هر کشور شوند زیرا:
آنها از بازارهای کشورهای دیگر و نیازها و علایق مصرف کنندگان خارجی مطلع هستند.

• امروزه به دلایل زیر تجارت به روش علمی انجام می شود :

- ۱- تنوع کالاهای تولیدی
- ۲- گسترش وسایل حمل و نقل

• امروزه کشورهایی در زمینه تجارت موفق هستند که:
نیروی متخصص و آموزش دیده بیشتری در زمینه تجارت جهانی را داشته باشند.

چرا ملت ها به تجارت روی می آورند؟

• عواملی که موجب روی آوردن کشورها به تجارت بین المللی می شوند عبارتند از:

- ۱- یکسان نبودن منابع و عوامل تولید کشورها
- ۲- یکسان نبودن کشورها از نظر دسترسی به فناوری
- ۳- یکسان نبودن وضعیت اقلیمی کشورها

• یکسان نبودن منابع و عوامل تولید:

کشورها از نظر دسترسی به منابع زیر زمینی ، منابع طبیعی و نیروی متخصص وضع یکسانی ندارند. بعضی از آنها دارای زمین حاصل خیز و آب کافی و برخی دیگر دارای منابع زیر زمینی فراوان و برخی دارای نیروی متخصص می باشند.

• یکسان نبودن کشورها از نظر دسترسی به فناوری یکسان نیستند زیرا :

- ۱- دستیابی به فناوری کار ساده ای نیست و نیاز به هزینه فراوان دارد.
- ۲- کشورهایی که به فناوری نوین و اختراعات جدید دست یافته اند آن را به رایگان در اختیار دیگر کشورها قرار نمدهند.
- ۳- انتقال فناوری کار ساده ای نیست.

• پیامد دسترسی به علوم و فناوری جدید عبارت است از:

- ۱- تنوع کالاهای تولیدی
- ۲- افزایش کیفیت کالاهای تولیدی
- ۳- کاهش هزینه های تولید

• وضعیت اقلیمی متفاوت:

تنوع آب و هوایی سرزمین های مختلف موجب می شود که در هر کشوری محصولات خاصی تولید شود مثلا شرایط آب و هوایی ایران جهت کشت خشکبار و شرایط آب و هوایی کشورهای استوایی برای کاشت میوه های استوایی مناسب است.

مزیت مطلق مزیت نسبی

- توان تولیدی متفاوت کشورها (تفاوت اقلیم ، فناوری و عوامل تولید) موجب می شود که :
هر کشوری بتواند کالایی را در مقایسه با کشورهای دیگر مقرون به صرفه تر تولید نماید.

• مزیت مطلق به این معنی است که :

کشورهایی که دارای منابع و امکانات یکسان می باشند باید اقدام به تولید کالاهایی نمایند که هزینه تولید آن نسبت به کشورهای دیگر کمتر باشد و محصولات دیگر را از طریق مبادله با یکدیگر تامین نمایند.

• مزیت نسبی به این معنی است که :

اگر کشوری در تولید کالایی دارای مزیت مطلق نیست باید از بین کالاهایی که توان تولید آنها را دارد کالایی را تولید نماید که هزینه تولید آن نسبت به کالاهای دیگر در کشور خود کمتر است.

مثال:

کشور ایران، برزیل و کنیا از نظر عوامل تولید دارای شرایط یکسان می باشند اگر فرض کنیم که این سه کشور فقط می توانند غذا و پوشاک را با قیمت یکسان تهیه نمایند ، توان حداکثری آن ها جهت تولید غذا یا پوشاک به شرح زیر می باشد :

کشور	غذا	پوشاک
برزیل	۴۰ واحد	۷۰ واحد
ایران	۶۰ واحد	۳۰ واحد
کنیا	۲۰ واحد	۱۰ واحد

با توجه به جدول بالا نتیجه می گیریم که ایران در تولید غذا و برزیل در تولید پوشاک دارای مزیت مطلق می باشند پس ایران باید پوشاک را از برزیل وارد نماید و برزیل باید غذا را از ایران وارد نماید .
جدول نشان می دهد که کنیا در تولید هیچ کدام از کالاها دارای مزیت مطلق نمی باشد اما این بدان معنا نیست که کنیا امکان تخصصی شدن در تولید هیچ کالایی را ندارد و باید به تولید غذا پردازد زیرا در کشور کنیا تولید غذا نسبت به تولید پوشاک دارای مزیت نسبی است و پوشاک را از برزیل وارد نماید.

• پیامدهای رعایت اصل مزیت نسبی و مطلق در تولید عبارتند از:

- ۱- تقسیم کار بین جوامع
- ۲- تخصصی شدن در تولید یک یا چند کالا
- ۳- افزایش رفاه مردم کشورها
- ۴- افزایش تولید در جهان
- ۵- تک محصولی در سطح منطقه ، شهر ، جهان و حتی خانواده

• پیامدهای عدم رعایت اصل مزیت مطلق و نسبی عبارتند از:

- ۱- هدر رفتن منابع و سرمایه
- ۲- کاهش رفاه جامعه به دلیل تولید کالای کمتر و بی کیفیت

• رعایت اصل مزیت مطلق و نسبی موجب می شوند که اغلب خانوارها از زندگی اجتماعی شهری تک محصول باشند مثلاً یکی قصاب و یکی خیاط است و هیچ خانواده ای نمی تواند مستقل و خود کفا در جامعه باشد.

• در دنیای بدون تقسیم کار و بدون مبادله زندگی اجتماعی انسان معنا ندارد.

• **تجارت بین المللی برای تمام کشورها و موسسات و افراد سود آور است زیرا:**

- ۱- با رعایت اصل مزیت مطلق موجبات تخصص و تقسیم کار بین المللی را فراهم می گردد.
- ۲- کشورها با توجه به مزیت نسبی خود و انتقال منابع از بخش های بدون مزیت به بخش های دارای مزیت ، در تولید یک یا چند کالا کمیت و کیفیت تولید خود را افزایش می دهد.
- ۳- با تقسیم کار و مبادله ، حجم و کیفیت کالاهای تولید شده در جهان را افزایش می دهد.
- ۴- سطح رفاه زندگی مردم جهان بهبود می یابد.

• **فواید تجارت بین الملل برای تولید کنندگان عبارتند از:**

- ۱- ادامه کار بسیاری از تولید کنندگان به وارد کردن ماشین آلات و مواد اولیه و... از کشورهای دیگر بستگی دارد.
- ۲- بازار های داخلی محدود است اما تجارت بین المللی موجب می شود تا تولید کنندگان از طریق صادرات ، کالاهای اضافه خود را با قیمت مناسب و وضعیت بهتر به فروش برسانند و به بازار وسیع تری دست پیدا کنند.
- ۳- تجارت بین المللی باعث ورود کالاهای خارجی به کشور ها می شود و اگر این امر هدفمند و با مدیریت صحیح انجام شود تولید کنندگان داخلی را وادار می سازد برای رقابت با تولید کنندگان خارجی تلاش بیشتری نموده تا محصولات بهتر و کارآمدتری تولید نمایند .

• **فواید تجارت بین الملل برای مصرف کنندگان:**

- ۱- واردات کالاهای خارجی باعث می شود که مصرف کنندگان بتوانند از کالاهای گوناگون و ارزان استفاده کنند.
- ۲- صادرات کالا به خارج سبب می شود که مصرف کنندگان ارز لازم برای پرداخت بهای کالاهای ضروری وارداتی را به دست آورند.

• **شرایط ورود کالاهای خارجی به یک کشور عبارتند از:**

- ۱- از کالای مشابه داخلی ارزان تر و مرغوب تر باشند .
- ۲- مشابه آنها در داخل تولید نشوند.

مبادلات بین‌المللی در بازارهای نیروی کار و سرمایه

• روابط اقتصادی بین کشورها به اشکال زیر می‌باشند:

- ۱- مبادله کالا و خدمات
- ۲- مهاجرت نیروی کار از نقطه‌ای از دنیا به نقطه‌ای دیگر که وضع بهتری دارد. مانند حضور کارگران خارجی در ایران و کارگران ایرانی در خارج که با هدف دستیابی به وضعیت بهتر شغلی انجام می‌شود.
- ۳- حرکت سرمایه از نقطه‌ای از دنیا به نقطه‌ای دیگر که وضع بهتری دارد. مانند فعالیت کشورها در جهت جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی در کشور خود.

• هدف کشورها از جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی این است که:

علاوه بر پس‌اندازهای داخلی خود از پس‌اندازهای کشورهای دیگر نیز در جهت رشد و افزایش کارخانه‌ها و بخش‌های تولیدی داخلی استفاده نمایند.

سیاست‌های تجاری

• کشورها متناسب با وضعیت اقتصادی خود سیاست‌های تجاری مختلفی را انتخاب می‌کنند.

• برخی از انواع سیاست‌های تجاری عبارتند از:

- ۱- تعرفه گمرکی
- ۲- عوارض وارداتی
- ۳- سهمیه وارداتی
- ۴- پرداخت یارانه‌های مختلف
- ۵- تسهیلات اقتصادی و حقوقی

• کشورها جهت حمایت از تولیدکنندگان داخلی و کاهش وابستگی به کشورهای دیگر از سیاست‌های زیر استفاده می‌نمایند:

- ۱- تعرفه گمرکی
- ۲- عوارض وارداتی
- ۳- سهمیه وارداتی

- کشورها جهت تشویق صادرکنندگان داخلی ، نفوذ به بازار های جهانی و تشویق سرمایه گذاری های خارجی از سیاست های زیر استفاده می نمایند:

۱- پرداخت یارانه های مختلف

۲- تسهیلات اقتصادی و حقوقی

- صنایعی که در همه کشورهای دنیا مشمول حمایت می شوند عبارتند از:

۱- کالاهای و صنایع راهبردی

۲- صنایع نوزاد (مانند فناوری های نوین در ایران)

- کالاهای و صنایع راهبردی در همه کشورها مشمول حمایت قرار می گیرند زیرا:

۱- در ابتدای عمر خود هستند و توان رقابت با صنایع خارجی را ندارند.

۲- عدم تولید آنها در یک کشور موجب بهانه جویی و سلطه دشمن و ضعف و وابستگی کشور می گردد.

چند پرسش اساسی

- برخی معتقدند که مزیت اقتصادی مفهومی استعماری است زیرا:

۱- رعایت مزیت اقتصادی ممکن است موجب تک محصولی شدن شود و تک محصولی شدن در دنیای واقعی امری نامطلوب تلقی می شود.

۲- همه کشورها بر استقلال اقتصادی ، خود کفایی و عدم وابستگی تاکید می کنند و رعایت مزیت اقتصادی باعث وابستگی می شود .

۳- همه کشورها بر تولید و مصرف کالای ملی تاکید دارند اما مزیت اقتصادی باعث مصرف کالاهای خارجی می شود .

۴- منافع تجارت بین الملل مبنی بر رعایت مزیت اقتصادی متوجه کشورهای قدرتمند و زیان آن متوجه کشورهای ضعیف می باشد.

محصولات راهبردی

- دلیل تاکید اقتصاد دانان بر تولید داخلی ، خودکفایی و عدم وابستگی عبارتند از:

۱- جنگ های اقتصادی چند قرن اخیر

۲- رفتار استکباری قدرت های جهان

- محصولات راهبردی عبارتند از:

کالا ها و خدماتی که تولید آنها بدون توجه به سود ، هزینه ، بازار و... انجام می شود.

- برخی از محصولات راهبردی عبارتند از:

۱- کالاهای ضروری مانند غذا ، دارو و محصولات کشاورزی

۲- کالا های حوزه انرژی مانند: نفت ، هسته ای و انرژی های نو

۳- صنایع دفاعی و نظامی

- اقتصاد دانان به مزیت نسبی راهبردی ، منافع سیاسی و غیر اقتصادی نیز توجه می نمایند.

خلق ارزش بهتر از بیکاری

- زمانی کشور ها باید منابع و امکانات خود را به تولید محصول غیر مزیتی اختصاص دهند که :
در کوتاه مدت برای عوامل تولید (مثلا نیروی کاری مهارت) اشتغال ممکن نباشد زیرا خلق ارزش افزوده در محصول غیر مزیتی بهتر از بیکاری است.

احیا و خلق مزیت اقتصادی

- محیط جغرافیایی و طبیعت مزیت اقتصادی را در اختیار هر کشور قرار می دهند.

- دلیل تاکید اقتصاد دانان بر سرمایه انسانی ، نوآوری و اقتصاد دانش بنیان این است که:
احیای مزیت های بالقوه (مانند محصولات کشاورزی و دریایی جدید) و خلق مزیت های اقتصادی جدید در عرصه خدمات، علم و فناوری و صنایع فرهنگی می تواند کشور ها را از مسیر عقب ماندگی قبلی برهاند.

- عامل موفقیت کشور های پیشرفته عبارتند از :

۱- استفاده از مزیت هایی که تا چند قرن پیش فاقد آنها بوده اند و امروزه دارای آن می باشند.(خلق مزیت های اقتصادی جدید و احیای مزیت های بالقوه)

۲- انتقال مزیت هایی با ارزش افزوده کمتر به مزیت هایی با ارزش افزوده بیشتر.(انتقال صنایع قدیمی کشورهای پیشرفته و صنعتی به کشورهای دیگر)

حمایت از صنایع نوزاد و گلخانه ای

• مزیت داشتن یا نداشتن مفهومی دائمی نیست یعنی:
اگر کشور به دلیل محدودیت طبیعی مزیت اقتصادی نداشته باشد به این معنی نیست که نمی تواند به مزیت دست یابد.

• اگر کشوری به دلیل محدودیت های طبیعی مزیت اقتصادی نداشته باشد می تواند از راه های زیر مزیت به دست آورد:

- ۱- حمایت مشروط و گام به گام دولت و مصرف کنندگان از محصول بدون مزیت در محدوده زمانی معین .
- ۲- پیشرفت های علمی و دستیابی به فناوری . (کشوری که دریا ندارد با دستیابی به فناوری محصولات تولید کند).

حمایت از صنایع نوزاد گلخانه ای

• صنایع نوزاد و صنایع گلخانه ای:

به صناعی گفته می شود که با حمایت دولت و مردم در مسیر کسب مزیت اقتصادی است.

تولید فرا ملیتی و چند ملیتی

• امروزه تولید اغلب کالاها مخصوصاً کالاهای الکترونیکی فرامرزی شده است و به عبارتی ساخت ژاپن و یا ... معنایی ندارد.

• هدف از تاسیس موسسات چند ملیتی این است که:

از این طریق بتوانند مزیت اقتصادی کشور های دیگر را به خود اختصاص دهند و در حالی خوش بینانه آنها را در تولید مشارکت دهند.

• دلیل انتقال کارخانه های مارک تجاری معروف دنیا به کشور های دیگر این است که:

کارگر در برخی کشورها بسیار ارزان تر است . (تولید پوشاک مارک انگلیسی در بنگلادش)

قیمت گذاری نا عادلانه

• منافع حاصل از تجارت بین الملل به قیمت مبادله بستگی دارد.

مثلاً اگر در تجارت بین ایران و برزیل قیمت جهانی پوشاک ۱۰ برابر غذا باشد دیگر تجارت بین ایران و برزیل برای ایران سودآور نیست.

- علت ارزش نابرابر محصولات کشورهای قوی و ضعیف این است که : قدرت های اقتصادی محصولات را به صورت ناعادلانه قیمت گذاری می کنند .

- پیامد قیمت گذاری نا عادلانه توسط قدرت های اقتصادی:

- ۱- ارزان بودن انرژی، محصولات کشاورزی، غذا و محصولات خام و فاقد فن آوری قوی در دنیا.
- ۲- گران بودن محصولات با فن آوری بالا و دانش بنیان.

- تجارت جهانی زمانی موجب افزایش منافع کشور ها می شود که:

- منافع حاصل از تجارت عادلانه تقسیم شود و از سوی برخی از کشور های قدرتمند مصادره نگردد .

ضرورت تعاملات بین المللی و حضور جهانی

- تاکید بر انتقال اقتصادی و خودکفایی یا تولید ملی و جایگزینی واردات به معنای قطع روابط تجاری و اقتصادی و گوشه گیری از اقتصاد بین الملل نیست.

- تجارت بین الملل عرصه تلاش و رقابت است.

- در فضای رقابتی کسانی برنده هستند که :

- ۱- بتوانند توانمندی های تولیدی خود را بشناسند و آن ها را افزایش دهند. (شناسایی مزیت نسبی و مطلق)
- ۲- شناسایی فرصت های بین المللی.
- ۳- افزایش همکاری های دو جانبه بین المللی به صورت هوشمندانه .

شکنندگی و آسیب پذیری اقتصادی

- زندگی عموم مردم در جامعه شهری مبتنی بر تک محصولی است و هر فردی با تخصصی که دارد به یک شغل و حرفه مشغول است.

- در فضای جهانی اقتصاد تک محصولی ، اقتصادی شکننده و آسیب پذیر است زیرا :

- ۱- اقتصاد تک محصولی در مواقع بحران امکان تاب آوری و انعطاف پذیری در مقابل تکانه ها، مشکلات و تحریم ها را ندارند.
- ۲- اقتصاد تک محصولی فاقد زنجیره کامل خلق ارزش است و به همین دلیل در رقابت و جنگ اقتصادی محکوم به شکست می باشد.

زنجیره خلق ارزش به تمامی مراحل ایجاد ارزش افزوده می گویند .

• کشور ها از راه های زیر میتوانند به وضعیت استقلال و استحکام اقتصادی نزدیک شوند:

- ۱- راه های تامین کالا های وارداتی خود را متنوع کنند.
- ۲- بازار فروش کالاهای صادراتی خود را گوناگون کنند.
- ۳- از وضعیت تک محصولی فاصله بگیرند.
- ۴- با خلق مزیت های جدید اقتصادی امکان تامین برخی از نیاز های خود را در داخل کشور فراهم کنند.
- ۵- به علم و فناوری و اقتصاد دانش بنیان توجه بیشتری داشته باشند.

• تحلیل وضعیت اقتصادی ایران از گذشته تا کنون:

- ۱- ایران در گذشته کشوری تک محصولی به شمار می رفت که به شدت به درآمدهای نفتی وابسته بود.
- ۲- بعد از انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی دولت ها تلاش کردند تا با گوناگون کردن منابع درآمدی وابستگی به درآمد های نفتی را کاهش دهند.
- ۳- هرچند امروزه هنوز هم اقتصاد ما به درآمدهای نفتی وابسته است اما درآمد های صادراتی کشور متنوع شده و تا حدودی از وضعیت تک محصولی فاصله گرفته است.
- ۴- با تلاش در عرصه علم و فناوری توان فنی کشور در زمینه ساخت ماهواره، انرژی هسته ای و فناوری نانو و... افزایش یافته و در مسیر قطع وابستگی به قدرت های بزرگ در رسیدن به مرحله انتقال اقتصادی گام برداشته است.

• راه هایی را که ایران برای افزایش توان فنی به کار برده است عبارتند از:

- ۱- تلاش در عرصه علم و فناوری و تجاری سازی فناوری های نوین.
- ۲- تاسیس شرکت های دانش بنیان .

• موفقیت های ایران در عرصه علم و فناوری عبارتند از :

- ۱- ساخت ماهواره امید
- ۲- بیو تکنولوژی
- ۳- انرژی هسته ای
- ۴- فناوری نانو
- ۵- لیزر
- ۶- یافته های بنیادین
- ۷- صنایع دفاعی و نظامی

- **تحریم اقتصادی** : یکی از ابزار های رقابت و یا جنگ اقتصادی می باشد.
- **کشور های زورگو با اهداف زیر از تحریم اقتصادی استفاده می نمایند:**
 - ۱- اهداف اقتصادی (کسب منافع بیشتر)
 - ۲- اهداف سیاسی (براندازی یا اعمال فشار)
 - ۳- ابزار مکمل جنگ نظامی
- **پیامد های تحریم اقتصادی عبارتند از:**
 - ۱- افزایش هزینه مبادله
 - ۲- سختی صادرات و واردات به گونه ای که کشور تحریم شده مجبور است کالای مورد نیاز خود را با قیمتی گران تر از بازار سیاه تهیه نماید.
- **انواع تحریم های اقتصادی عبارتند از :**
 - ۱- تحریم تجاری
 - ۲- تحریم مالی
- **تحریم تجاری یعنی :** مانع تراشی در مقابل صادرات و واردات کالا و خدمات و عوامل تولید مثل سرمایه.
- **تحریم مالی یعنی :** مانع تراشی در مقابل مبادلات مالی ، بانک ها و بیمه ها.
- **در گذشته تحریم های تجاری بیشتر از تحریم های مالی رواج داشت.**
- **امروزه تاثیر گذاری تحریم های تجاری کاهش یافته است زیرا :** اقتصاد امروز یک اقتصاد جهانی است.
- **تاثیر ایجاد شبکه گسترده و یکپارچه پولی و مالی بعد از جنگ جهانی دوم بر تحریم ها :**

کشور های تحریم کننده از فناوری های جدید ارتباطی و اطلاعاتی و نهاد های مالی و پولی های بین المللی (دلار و یورو) استفاده کرده و تحریم های بانکی و بیمه ای اعمال کنند.
- **تحریم ها هزینه هایی را بر کشور تحریم شونده تحمیل می کنند.**
- **کشورهای تحریم کننده و سایر کشورها نیز از تحریم زیان می بینند.**

- گاهی تحریم می تواند برای کشور تحریم شونده منفعت داشته باشد زیرا :
تحریم موجب می شود کشور تحریم شونده با تکیه بر نیرو های داخلی دست به تولید بزند و مزیت اقتصادی و رقابتی کسب کند و با اجرای صحیح این سیاست اقتصاد درون زا به وجود می آورد .

- تحریم هایی که ایران پس از پیروزی انقلاب اسلامی با آن مواجه بوده است عبارتند از:

- ۱- بلوکه شدن اموال و دارایی ها توسط آمریکا بعد از پیروزی انقلاب.
- ۲- تحریم های نظامی و غیر نظامی در طول جنگ تحمیلی.
- ۳- تحریم های نفتی ، دارویی، هواپیمایی ، بانکی و بیمه ای در سال های اخیر .

- تاثیر تحریم ها بر ایران :

اقتصاد ایران در برابر تحریم ها هزینه هایی را متحمل شده است اما تحریم کننده ها به اهداف خود نرسیدند ضمن اینکه این تحریم ها برای بخش هایی از کشور منافی را به همراه داشته است و این نشان دهنده مقاومت اقتصاد ایران نسبت به اقتصاد کشورهای دیگر است.

اتحادیه های اقتصادی و سازمان های بین المللی

- پیامد گسترش مبادلات و تعاملات جهانی در قرن گذشته عبارتند از :

- ۱- وضع مقررات و قوانین جهانی
- ۲- تاسیس سازمان های تنظیم کننده و ناظر امور اقتصادی و مالی

- علت شکل گیری و گسترش سازمان های بین المللی :

قدرت های برتر همواره به دنبال اعمال حکمرانی جهانی بوده اند.

- مهم ترین سازمان های تاثیر گذار بر اقتصاد کشور ها و اقتصاد جهانی عبارتند از:

- ۱- بانک جهانی
- ۲- صندوق بین المللی پول (IMF)
- ۳- سازمان تجارت جهانی (WTO)

- کشورها در اعمال سیاست های تجاری خود بین کشورهای دوست و شرکای تجاری خود با سایر کشورها یکسان عمل نمی کنند.

• چگونگی روابط تجاری کشورهای دوست:

کشورهای دوست سعی می کنند با تشکیل اتحادیه های اقتصادی یا بلوک های تجاری مبادلات تجاری و اقتصادی بین خود و اعضای اتحادیه را افزایش داده و موانع تجاری را کاهش دهند.

• چند نمونه از اتحادیه های اقتصادی عبارتند از:

۱- اتحادیه اروپا

۲- اتحادیه ملل جنوب شرق آسیا (ASEAN)

۳- سازمان کنفرانس اسلامی

• اتحادیه اروپا:

کشور های اروپایی با تشکیل این اتحادیه و انتخاب پول واحد بازرگانی کل اروپا را تقریبا به صورت بازرگانی داخلی در آورند.

• اتحادیه ملل جنوب شرق آسیا:

این اتحادیه ده عضو دارد و بعد از آمریکا ، ژاپن و اتحادیه اروپا چهارمین منطقه قدرتمند تجاری در جهان به شمار می رود.

• سازمان کنفرانس اسلامی:

این سازمان در سال ۱۹۷۲ میلادی با هدف ایجاد اتحاد میان کشورهای اسلامی تشکیل شد و نهادی صرفا اقتصادی نیست .

• نهاد های فرعی اقتصادی سازمان کنفرانس اسلامی عبارتند از:

۱- مرکز اسلامی توسعه تجارت

۲- بانک توسعه اسلامی

۳- اتاق صنعت و بازرگانی اسلامی

نمونه سولات

- ۱- چرا انسان ها با یکدیگر ارتباط برقرار می کنند؟
- ۲- روابط اقتصادی بین انسان ها بر اساس رفع شکل می گیرد.
- ۳- رابطه اقتصادی انسان ها به چند شکل وجود دارد؟ آنها را توضیح دهید.
- ۴- چهار مورد از موارد مطرح در اقتصاد بین الملل را بنویسید .
- ۵- هدف سازمان های جهانی و بین المللی چیست؟
- ۶- چه عواملی در گذشته مانع رشد و توسعه تجارت بین الملل می شد؟
- ۷- موانع قانونی ، نا امنی و ضعف دولت ها را به عنوان یکی از موانع تجارت بین الملل در گذشته توضیح دهید.
- ۸- چرا در گذشته هزینه تجارت بالا بود؟
- ۹- چرا امروزه هزینه تجارت داخلی و بین الملل کاهش یافته است؟
- ۱۰- بالا بودن هزینه تجارت در گذشته چه نتایجی به دنبال داشت؟
- ۱۱- کاهش هزینه تجارت داخلی بین الملل چه نتایجی به دنبال داشته است؟
- ۱۲- تاجر به چه کسی می گویند؟
- ۱۳- چرا تولید کنندگان خود اقدام به فروش کالا هایشان نمی کنند؟
- ۱۴- چرا حضور تاجران و بازاریان بین الملل موجب افزایش رونق اقتصادی کشورها می شود؟
- ۱۵- چرا امروزه تجارت به روش علمی انجام می گیرد؟
- ۱۶- امروزه چه کشور هایی در زمینه تجارت موفق تر هستند؟
- ۱۷- چرا کشورها به تجارت بین الملل روی می آوردند؟
- ۱۸- یکسان نبودن منابع و عوامل تولید را به عنوان یکی از دلایل تجارت بین الملل توضیح دهید.
- ۱۹- یکسان نبودن فناوری را به عنوان یکی از دلایل تجارت بین الملل توضیح دهید.
- ۲۰- چرا کشورها فناوری نوین خود را به رایگان در اختیار کشورهای دیگر قرار نمی دهند؟
- ۲۱- وضعیت اقلیمی متفاوت کشورها را به عنوان یکی از دلایل تجارت بین الملل توضیح دهید.
- ۲۲- توان تولیدی متفاوت کشور ها چه نتیجه ای به دنبال دارد؟
- ۲۳- منظور از مزیت مطلق چیست؟ مثال بزنید.
- ۲۴- منظور از مزیت نسبی چیست مثال بزنید.
- ۲۵- رعایت اصل مزیت نسبی و مطلق چه نتایجی به دنبال دارد؟
- ۲۶- عدم رعایت اصل مزیت نسبی و مطلق چه پیامدی به دنبال دارد؟
- ۲۷- رعایت اصل مزیت مطلق و نسبی موجب میشود که اغلب خانوار ها در زندگی اجتماعی شهری باشند.
- ۲۸- در دنیا بدون و بدون زندگی اجتماعی انسان معنا پیدا نمی کند.
- ۲۹- آیا تجارت بین الملل دارای منفعت است ؟ چرا؟
- ۳۰- تجارت بین الملل چه فوایدی برای تولید کنندگان دارد؟
- ۳۱- چرا تجارت بین الملل موجب افزایش کیفیت کالا های داخلی می گردد؟

- ۳۲- چرا تجارت بین الملل موجب سود بیشتر تولید کنندگان می شود؟
- ۳۳- چرا تولید کنندگان نیاز مند تجارت بین الملل هستند؟
- ۳۴- تجارت بین الملل چه منافعی را نصیب مصرف کنندگان می کند؟
- ۳۵- شرط ورود کالای خارجی به یک کشور چیست؟
- ۳۶- رابطه اقتصادی بین کشورها به چند شکل انجام می شود؟
- ۳۷- هدف کشورها از جذب سرمایه گذاری های خارجی چیست؟
- ۳۸- کشورها متناسب با وضعیت خود سیاست های تجاری مختلفی را انتخاب می کنند.
- ۳۹- برخی از سیاست های تجاری را نام ببرید.
- ۴۰- کشورها جهت حمایت از تولید کنندگان از چه سیاست هایی استفاده می کنند؟
- ۴۱- کشورها جهت تشویق صادرکنندگان داخلی و نفوذ به بازارهای جهانی از چه سیاست هایی استفاده می کنند؟
- ۴۲- سیاست های تعرفه گمرکی ، عوارض وارداتی و سهمیه وارداتی به چه منظور استفاده می شود؟
- ۴۳- دولت ها به چه منظور به تولید کنندگان یارانه های مختلف و تسهیلات اقتصادی و حقوقی پرداخت می کنند؟
- ۴۴- چه صنایعی در همه کشورها مشمول حمایت دولت قرار می گیرند؟
- ۴۵- چرا کالاها و صنایع راهبردی در همه کشورها مشمول حمایت دولت قرار می گیرند؟
- ۴۶- چرا برخی مفهوم مزیت اقتصادی را مفهومی استعماری می دانند؟
- ۴۷- دلیل تاکید اقتصاد دانان بر تولید داخلی ، خودکفایی و عدم وابستگی چیست؟
- ۴۸- منظور از محصولات راهبردی چیست؟
- ۴۹- برخی از محصولات راهبردی را نام ببرید؟
- ۵۰- اقتصاد دانان به منافع سیاسی و غیر اقتصادی نیز توجه می نمایند.
- ۵۱- در چه شرایطی کشورها باید منابع و امکانات خود را به تولید محصولات غیر مزیتی اختصاص دهند؟
- ۵۲- محیط جغرافیایی و طبیعت را در اختیار کشورها قرار می دهد.
- ۵۳- دلیل تاکید اقتصاد دانان بر سرمایه انسانی ، نوآوری و اقتصاد دانش بنیان چیست؟
- ۵۴- عوامل موثر بر ثروت و موفقیت کشور های پیشرفته چیست؟
- ۵۵- چرا مزیت داشتن و نداشتن مفهومی ایستا و دائمی نیست؟
- ۵۶- چگونه محصول بدون مزیت (کم کیفیت با هزینه تولید بالا) می تواند مزیت به دست آورد ؟
- (کشوری که به دلیل محدودیت های طبیعی دارای مزیت اقتصادی نیست چگونه می تواند مزیت به دست آورد)
- ۵۷- منظور از صنایع نوزاد و گلخانه ای چیست؟
- ۵۸- امروزه تولید اغلب کالاها مخصوصا کالا های فرامرزی شده است .
- ۵۹- چرا دیگر کالای ساخت ژاپن معنایی ندارد؟
- ۶۰- هدف از تاسیس موسسات چند ملیتی چیست؟
- ۶۱- دلیل انتقال کارخانه های مارک های تجاری معروف دنیا به کشور های دیگر چیست؟
- ۶۲- منافع حاصل از تجارت بین الملل به مبادله بستگی دارد.

- ۶۳- با ذکر مثال نشان دهید که منافع حاصل از تجارت بین الملل به قیمت مبادله بستگی دارد؟
- ۶۴- علت ارزش نا برابر محصولات تولید شده توسط کشور های قوی و ضعیف چیست؟
- (چرا قیمت کالا های تولید شده توسط کشور های ضعیف ارزان و قیمت کالاهای تولید شده توسط کشور های قوی گران است؟)
- ۶۵- پیامد قیمت گذاری ناعادلانه محصولات توسط قدرت های اقتصادی چیست؟
- ۶۶- تجارت جهانی چه زمانی باعث افزایش منافع کشور های مختلف می شود؟
- ۶۷- تاکید بر انتقال اقتصادی و خود کفایی به معنی قطع روابط تجاری و گوشه گیری از اقتصاد بین الملل
- ۶۸- تجارت بین الملل عرضه تلاش و است.
- ۶۹- در فضای رقابتی چه کسانی برنده هستند؟
- ۷۰- در جامعه شهری هر فردی با تخصصی که دارد به یک شغل مشغول است و زندگی عموم مردم مبتنی بر..... می باشد؟
- ۷۱- چرا در فضای جهانی اقتصاد تک محصولی کشورها شکننده و آسیب پذیر است؟
- ۷۲- کشورها از چه راه هایی می توانند به وضعیت استقلال و استحکام اقتصادی برسند؟
- ۷۳- وضعیت اقتصادی ایران را از گذشته تا کنون شرح دهید.
- ۷۴- ایران از چه راه هایی توانسته است توان فنی خود را افزایش دهد؟
- ۷۵- چند مورد از موفقیت های ایران را در عرصه علم و فناوری بنویسید.
- ۷۶- یکی از ابزارهای رقابت و یا جنگ اقتصادی می باشد.
- ۷۷- اهداف کشورهای زورگو از تحریم اقتصادی چیست؟
- ۷۸- تحریم اقتصادی چه پیامد هایی به دنبال دارد؟
- ۷۹- انواع تحریم اقتصادی را نام برده و در مورد آنها توضیح دهید.
- ۸۰- در گذشته بیشتر از کدام نوع تحریم استفاده می شد؟
- ۸۱- چرا امروزه تاثیر گذاری تحریم های تجاری کاهش یافته است؟
- ۸۲- ایجاد شبکه گسترده و یکپارچه پولی و مالی بعد از جنگ جهانی دوم چه تاثیراتی بر تحریم ها گذاشته است؟
- ۸۳- تحریم ها همواره را بر کشور های تحریم شده تحمیل می کند.
- ۸۴- درستی یا نادرستی جملات زیر را مشخص کنید.
- الف) فقط کشورهای تحریم شونده از تحریم زیان می بینند.
- ب) گاهی تحریم اقتصادی می تواند برای کشور تحریم شونده منفعت داشته باشد.
- ج) دشمنان ایران توانسته اند با تحریم ایران به اهداف خود دست پیدا کنند.
- د) تحریم ها توانسته است هزینه هایی را بر ایران تحمیل نماید.
- ه) تحریم ها نتوانسته است برای ایران منافی را ایجاد کند.
- و) تحریم ها نتوانسته است برای ایران منافی به دنبال داشته باشند و این نشان این است که ایران نسبت به کشورهای دیگر از مقاومت اقتصادی بیشتری برخوردار است.
- ۸۵- تحریم چگونه می تواند باعث منفعت کشور تحریم شونده شود؟

- ۸۶- گسترش مبادلات و تعاملات جهانی در قرن گذشته چه نتایجی به دنبال داشته است؟
- ۸۷- علت شکل گیری و گسترش سازمان های بین المللی چیست؟
- ۸۸- مهم ترین سازمان های تاثیر گذار بر اقتصاد کشورها و اقتصاد جهانی را بنویسید .
- ۸۹- روابط تجاری کشورهای دوست با یکدیگر چگونه است؟
- ۹۰- چند نمونه از اتحادیه های اقتصادی را نام ببرید.
- ۹۱- در مورد اتحادیه اروپا توضیح دهید.
- ۹۲- کشور های اروپایی با تشکیل اتحادیه اروپا و انتخاب توانسته اند بازرگانی کل اروپا را به صورت بازرگانی در آورند.
- ۹۳- در مورد اتحادیه ملل جنوب شرق آسیا توضیح دهید.
- ۹۴- در مورد سازمان کنفرانس اسلامی توضیح دهید.
- ۹۵- نهاد های فرعی اقتصادی سازمان کنفرانس اسلامی را نام ببرید .
- ۹۶- تحریم اقتصادی چیست و چه تاثیری بر اقتصاد کشورها می گذارد؟
- ۹۷- انواع سیاست های تجاری را نام ببرید.
- ۹۸- عواملی که انگیزه تجارت بین الملل را در افراد ایجاد می کند یا از بین می برد را بنویسید.